04/12/2019

Lumina albului bisericii din Bălteni

Nimic nu mărturisește parcă mai convingător despre taină decât varul imaculat al unei vechi biserici româneşti. El conservă în lumina lui o respirare, o clipă de veşnicie, pe care noi, fiinţe trecătoare prin lume, o plinim prin propriile noastre mirări. Biserica din satul ilfovean Bălteni, comuna Periş, Protopopiatul Ilfov Nord, din Arhiepiscopia Bucureştilor, ne propune o emoţionantă reîntâlnire cu legenda și istoria și o meditaţie despre adâncimea… albului.

Ochiul nu se simte văduvit de lipsa frescei, ci, dimpotrivă, descoperă în carnea varului frumuseţea întrupată în nevăzut.

Nu bănuiam în momentul în care am pornit la drum ca să ne reîntâlnim cu acest monument istoric, aflat la numai câțiva kilometri de București, vizitat cu șase ani în urmă, că îl vom regăsi strălucind înveșmântat în același fel anume de tăcere. O ocniţă a timpului, în care ţărâna, apa, cărămida, verdele ruginit de brumele căzute peste el într-un sfârșit de toamnă, istoria, legenda şi credinţa ortodoxă au prins aici chip unic de taină, adânc săpat în interiorul alb, tulburător, al bisericii fostei mănăstiri din satul Bălteni. Mirare ce te lasă fără respiraţie, făcându-te să repeţi, uluit şi obsesiv, cu fiecare pas, cu fiecare gând: „Doamne, Doamne, câtă frumuseţe!”

Legendă și istorie

Tradiţia spune că biserica fostei mănăstiri cu hramul „Sfântul Ierarh Nicolae” din Bălteni a fost fondată de Radu Negru Vodă, în urma unui vis pe care l-a avut chiar pe acest loc, în mijlocul codrilor seculari ai Vlăsiei, înainte de a purta o luptă cu tătarii care năvăliseră în Valahia. Legenda poartă pe aceeaşi limbă de pământ ivită în mijlocul lacului uneori pe Vlad Dracul, alteori pe Vlad Ţepeş, care şi-ar fi găsit sfârşitul aici, ipoteză neprobată încă de cercetători. Cert este că, până la 1626, când marele vornic Hrizea, pe vremea domniei lui Radu Mihnea Voievod, a ridicat actuala biserică din cărămidă aparentă, pe locul ei au fost arse alte două locaşuri din lemn de către tătari: pe la 1447-1448 şi pe la 1602, în timpul lui Simion Movilă. „Referitor la istoricul acestei biserici, există o monografie de la începutul secolului al 20-lea, scrisă de Jean Popescu Băjenaru. Biserica, ascunsă secole la rând în codrii Vlăsiei, este redescoperită de Nicolae Iorga. În 1908, el a publicat inscripția sfântului locaș și câteva informații despre el. Jean Popescu Băjenaru a venit în sat, a adunat legendele locale, și o baladă chiar, despre întemeierea bisericii în secolul al 14-lea. Această monografie nu este însă una academică. Unele legende se referă la întemeierea sfântului locaș, alta vorbește de faptul că Vlad Țepeș și-ar fi găsit sfârșitul aici, o alta că niște haiduci au jefuit mănăstirea la mijlocul secolului al 19-lea și o alta se referă la existența unui tunel care ar pleca din sfântul locaș, ar trece pe sub balta mănăstirii și ar ieși în biserica din apropiere. În perioada comunistă cineva spunea că ar fi dat de o urmă a acestui tunel, dar nu ar fi intrat în el. Se mai crede că biserica ar fi avut două rânduri de ziduri de protecție. Eu am hotărât ca prin teza de doctorat să aduc o lămurire istorică asupra acestor probleme, foarte importante pentru interesul local, dar și pentru cel național, dacă ne referim de pildă la moartea și locul în care este îngropat Vlad Țepeș. În acest sens, există ipoteza că el a fost înmormântat aici, alta care spune că la Mănăstirea Snagov, iar o a treia care face referire la Mănăstirea Comana, din județul Giurgiu. Acest loc are o istorie foarte veche. Biserica actuală este de la 1626. Documentele atestă sigur

existența ei încă din secolul al 16-lea. Jupâneasa Anghelina, sau maica Anghelina, cum apare ea în documente, a întemeiat aici prima mănăstire. Este posibil ca ea să o fi ridicat pe locul unui schit mai vechi. Ceea ce știm sigur este că Vlad Dracul, tatăl lui Vlad Țepeș, a fost omorât la Bălteni, după cum vorbesc documentele din secolul al 16-lea, referitoare la moartea acestuia cu o sută de ani înainte. Asta arată că aici exista cu siguranță ceva, că satul era cunoscut în secolul al 15-lea, dacă nu chiar mai devreme. Noi sperăm ca viitoarele săpături arheologice să lămurească problemele, atât cele referitoare la Vlad Dracul, tatăl lui Vlad Țepeș, despre care cercetătorul Radu Florescu spune că ar fi fost înmormântat aici prima dată și că apoi a fost mutat la Mănăstirea Dealu, cât și cele referitoare la Vlad Țepeș”, ne mărturisește părintele paroh Alexandru Costea, care slujește la Bălteni din 2018 și care are în pregătire o teză de doctorat referitoare la istoria acestei sfinte așezări.

Lumina din alb

Noua biserică, în plan trilobat, cu o turlă pe pronaos şi un exonartex supralărgit, asemănător Mănăstirii Tismana, este acoperită cu şindrilă şi nu a fost niciodată pictată, ci doar văruită. Singura pictură este impresionanta icoană a Sfântului Mare Mucenic Gheorghe omorând balaurul în faţa Sfântului Ierarh Nicolae, Arhiepiscopul Mirelor Lichiei, de deasupra uşii de la intrare. Şi tot acolo este săpată pisania, din care aflăm numele ctitorului care „de cât mi-au dat Dumnezeu… ridicat-am această sfântă rugă în slava şi în lauda lui Dumnezeu Celui slăvit…”
Tot afară, pe partea dreaptă a intrării, scrie cu roşu, în chirilică: „Aceste cuvinte au fost tălmăcite de mine însumi, meşterul Stoica, ca să se ştie de când am făcut jilţul la sfânta şi dumnezeiasca biserică…”

La 28 iulie 1642, vornicul Hrizea a închinat biserica Mănăstirii Iviron din Sfântul Munte Athos, moment în care, împreună cu proprietăţile ei, a devenit metoc al Mănăstirii Radu Vodă din Bucureşti. Zidurile bisericii, care au grosimi cuprinse între 80 cm şi 1,10 m, sunt sprijinite cu contraforţi masivi, care îi conferă aspect de cetate. Pridvorul deschis, cu arcade sprijinite pe 16 stâlpi fasonaţi, învăluie pronaosul pe trei sferturi din înălţimea lui, fiind, din acest punct de vedere, unicat în zonă. Cinci ferestre mici luminează bolţile.

După ce trecem prin marea vegetală atinsă de patina toamnei, care ascunde privirii biserica, şi ne minunăm de această cetate răsărită în mijlocul zilei ca o insulă, intrăm în interiorul locaşului, ca în coaja unui ou uriaş, alb, imaculat, în care icoanele vechi, obiectele de cult, mobilierul şi chiar noi înşine devenim parte a tainei ce întrupează viul, pentru a se preface în taină, precum fiecare zi, fiecare secundă din nemărginita săptămână a creaţiei. Nicăieri altundeva albul nu poartă

în carnea lui atâta înălţime, atâta adâncime şi atâta profunzime ca aici. Nicăieri albul nu este mai mărturisitor despre frumuseţe ca aici. Căci în chipul lui se deschide frumosul nevăzut al cerului, pe care doar inima îl poate cuprinde. Aici, slujbele, parastasele, nunțile, dar mai ales botezurile se îmbracă în lumină, devin strălucitoare, cu irizații de transparență, înălțând trăirea până la coama cerului. S-ar putea, vizitând această biserică, să descoperi cât de mult poţi afla tăcând şi cât de purtător de cruce este gândul.
În acest univers de var, catapeteasma de la 1801, pictată pe lemn, te poartă, de sus în jos, trecându-te prin Crucea pe care stă pironit în cuie Mântuitorul Hristos, prin sfinţii martiri şi apostoli, spre o naştere din nou şi spre un botez, pregătindu-te să intri curăţat în Ierusalimul din inima ta. În biserică există o icoană a Mântuitorului Hristos, dăruită la 24 octombrie 1856 de marele clucer Nichita. Însă cea mai veche icoană este cea a Adormirii Maicii Domnului, probabil de la 1780, pictată pe lemn.

Victorie și speranță

Părintele paroh Alexandru Costea este de puțin timp hirotonit preot. Bălteni este prima sa parohie. A fost cântăreț bisericesc și angajat al Editurilor Patriarhiei Române. „Biserica are două hramuri, «Sfântul Ierarh Nicolae» și «Sfântul Mare Mucenic Gheorghe». Parohia are puțin peste 150 de familii, cu multe persoane în vârstă, văduve, dar și cu tineri care s-au mutat recent în sat. De aceea simțim că în următorii ani ea se va repopula. Biserica impresionează prin păstrarea cărămizii originale. Are un stil bizantin, de influență sârbească. Sfântul locaș mai impresionează și prin pridvorul lui, dar la fel de mult prin simplitatea interiorului. Din cercetările mele de până acum se pare că și în secolul al 19-lea era tot așa. Dar am descoperit urme, atât în naos, cât și în Sfântul Altar, de pictură. Din mărturiile bătrânilor, ar fi existat un brâu pictat, care la restaurarea bisericii a fost acoperit. Prin înalta binecuvântare a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, am obținut aprobarea de a începe lucrări de restaurare a monumentului istoric. Așteptăm să vină spe-cialiști de la Comisia de pictură bisericească să caute, să ia mostre din zid, să aflăm dacă a existat o pictură mai veche care a fost acoperită sau dacă a fost pictat doar acel brâu. Sperăm să obținem fonduri europene pentru restaurarea monumentului, bani cu care am putea schimba întregul acoperiș, restaura catapeteasma și icoanele din biserică, schimba mobilierul, subzidi locașul și realiza un sistem de încălzire prin pardoseală. Eu trăiesc un sentiment de nimicnicie, de evlavie, dar și de mare bucurie când știu că aici s-a slujit veacuri la rând. Este un loc unde te încarci cu sfințenie și te luminezi pe interior. Ne bucurăm că avem și copii care vin la biserică duminica, îl avem alături și pe părintele Aurică Mihai, fostul paroh, acum pensionar, îmbisericit la noi, cu care slujim împreună și ne

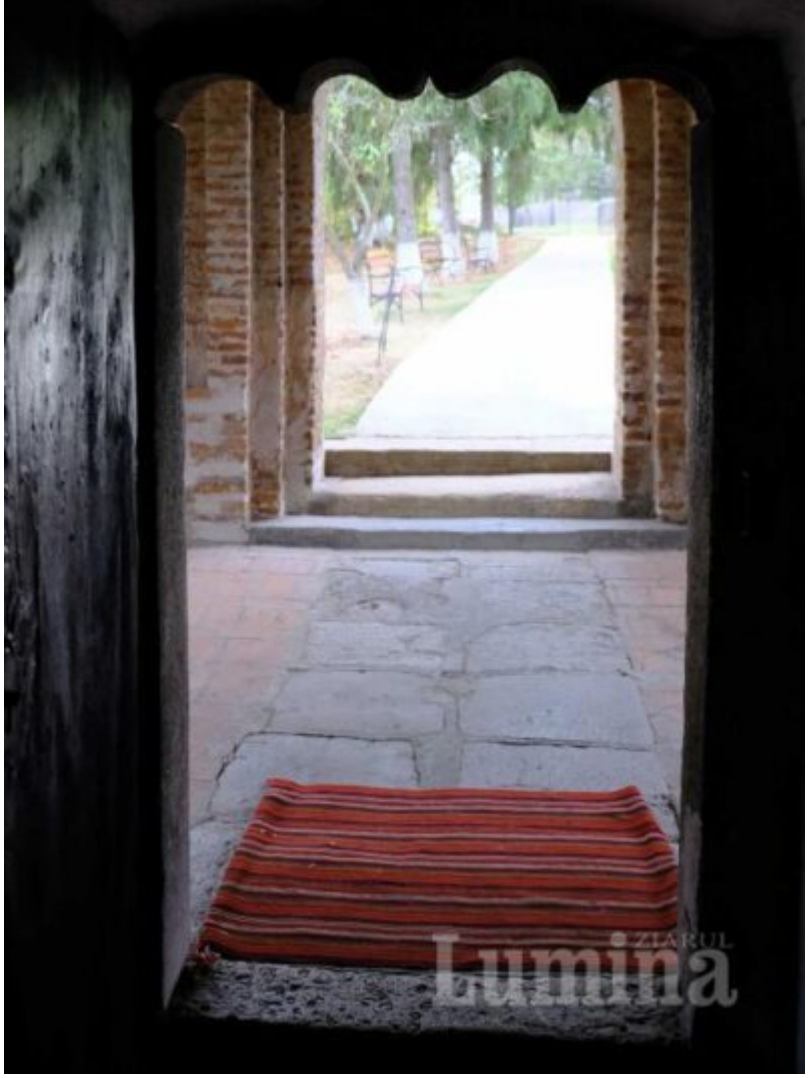
împărtășim din experiența sfinției sale. Adesea mă simt aici ca la o mănăstire”, ne mai spune părintele paroh Alexandru Costea.

Nu poţi părăsi biserica de la Bălteni, monument istoric naţional, până ce nu mai întorci o privire spre albul ei, repetând încă o dată în inimă, „Doamne, Doamne, câtă frumusete!” Afară, verdele arămiu, meditativ și cald al vegetaţiei, o veche

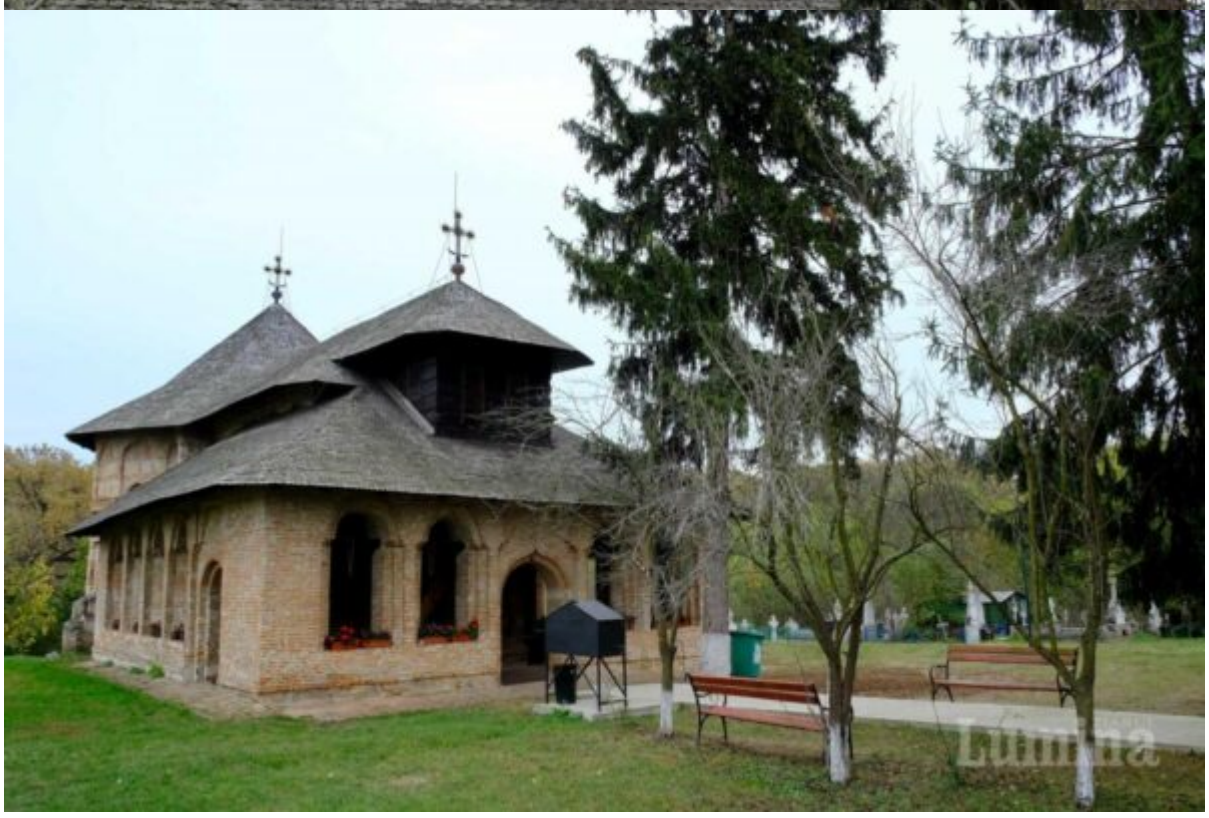

e de ploi și ninsori te predispun la pregătiți să înfruntăm prezentul ac rugăciunile și cuvintele preoților rie în orice zi.

ZIARUL
Lumina

Lumina

lumina

FANTA
Lumina

Lumina

ZIARUL
Lumina

ISTORIC
Schitul Bălteni spune le
genda, ar fi fost ridicat de
Radu Negru Vodă, în urma
unui vis ce l'a avut chiar
pe locul acesta, înainte de
a avea o luptă cu Tătarii,
cu scopul de a servi de
cetate și loc de retragere
și rugăciune..
Se vremea zidirii, locul de azi era
o insulă înconjurată de apă, pen-
tru a împiedica vre un atac
al dușmanilor. iar stejarii
seculari formau alt zid de
nepătruns - căci locul acesta
era pe vremea aceea cam în
inima codrului Vlăsiei..
Dela întemeere tradiția ne-
a păstrat câteva sute de ani în-
urmă și ne spune încă un
lucru și anume că a fost rezidită
din temelie de Arhiva Mare
Vornic căci între timp fusese
distrusă de foc sau dușmani
La 1642 Iulie 23 - Vornicul
Arhiva a închinat mănăs-
tirea Sft. Munte..
Fotografiată și dăruită de
Iulia Boiangiu - Buzău
Mai 1931
Lumina

Lumina

Lumina

ziarullumina.ro